

Tansegédlet a bírósági szervezethez és a bíróságok központi igazgatásához: a legfontosabb szervezeti, hatásköri változások

Összeállította: Lichtenstein József (2012. január)

Megjegyzés:

Az itt közölt anyagban nem hasonlítottam össze az összes új és régi rendelkezést. Csak a fontosabb szabályokra hívom fel a figyelmet, amelyek alapvetően megváltoztatták a bírói szervezetet. Erre figyelemmel elsősorban a bírósági szervezetrendszer és a bíróságok központi igazgatása került feldolgozásra.

A feldolgozott jogszabályok:

Az **Alaptörvény**, a többször módosított 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: régi Alkotmány), a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló **2011. évi CLXI. törvény** (a továbbiakban: új Bszi.), valamint a többször módosított, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (továbbiakban: régi Bszi.)

Hatálybalépés:

Az Alaptörvény és az új Bszi. – ez utóbbi néhány rendelkezés kivételével – **2012. január elsején** lépett hatályba. A régi Bszi.-t a 2011. december 15-i állapotában dolgoztam fel.

A) Az Alaptörvény és a régi Alkotmány fontosabb rendelkezései a bíróságokról

Az Alaptörvény rendelkezései:

„A bíróság

25. cikk

(1) A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. A legfőbb bírósági szerv a Kúria.

(2) A bíróság dönt

a) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben;

b) a közigazgatási határozatok törvényességéről;

c) az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;

d) a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.

(3) A Kúria a (2) bekezdésben meghatározottak mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

(4) A bírósági szervezet többszintű. Az ügyek meghatározott csoportjaira - különösen a közigazgatási és munkaügyi jogvitákra - külön bíróságok létesíthetők.

(5) A bírói önkormányzati szervek közreműködnek a bíróságok igazgatásában.

(6) Törvény egyes jogvitákban más szervek eljárását is lehetővé teheti.

(7) A bíróságok szervezetének és igazgatásának, a bírák jogállásának részletes szabályait, valamint a bírák javadalmazását sarkalatos törvény határozza meg.

26. cikk

(1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

(2) A hivatásos bírákat - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - a köztársasági elnök nevezi ki. Bíróvá az nevezhető ki, aki a harmincadik életévét betöltötte. A Kúria elnöke kivételével a bíró szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.

(3) A Kúria elnökét a bírák közül kilenc évre a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja. A Kúria elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

27. cikk

(1) A bíróság - ha törvény másképpen nem rendelkezik - tanácsban ítélkezik.

(2) Törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítélkezésben.

(3) Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el. Törvény által meghatározott ügyekben, egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat, akire e tevékenysége során alkalmazni kell a 26. cikk (1) bekezdését.

28. cikk

A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának szabályai:

„ X. fejezet A bírói szervezet

45. § (1) A Magyar Köztársaságban az igazságszolgáltatást a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, az ítélőtáblák, a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróságok, valamint a helyi és a munkaügyi bíróságok gyakorolják.

(2) A törvény az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesítését is elrendelheti.

46. § (1) A bíróság – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – tanácsban ítélkezik.

(2) A törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítélkezésben.

(3) Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el. Helyi bíróság hatáskörébe tartozó, törvény által meghatározott ügyben, egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat, aki e tevékenysége során független, csak a törvénynek van alárendelve.

47. §(1) A Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság legfőbb bírósági szerve.

(2) A legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek.

48. §(1) A legfelsőbb Bíróság elnökét a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja, elnökhelyetteseit a Legfelsőbb Bíróság elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A Legfelsőbb Bíróság elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(2) A hivatásos bírákat törvényben meghatározott módon a köztársasági elnök nevezi ki.

(3) A bírákat tisztségükből csak törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani.

49. § hk.

50. §(1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.

(2) A bíróság ellenőrzi a közigazgatási határozatok törvényességét.

(3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak és politikai tevékenységet nem folytathatnak.

(4) A bíróságok igazgatását az Országos Igazságszolgáltatási Tanács végzi, az igazgatásban bírói önkormányzati szervek is közreműködnek.

(5) A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, továbbá a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Az Alaptörvény és a régi Alkotmány összevetése alapján a fontosabb eltérések:

1. Az Alaptörvény szerint a **bíróság feladata az igazságszolgáltatási tevékenység**, ennek megfelelően a bíróság dönt a büntetőügyekben és magánjogi jogvitákban, továbbá a közigazgatási határozatok és önkormányzati rendeletek törvényességéről, valamint a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettség elmulasztásának megállapításáról.

2. Kimondja az Alaptörvény, hogy törvény más ügyekben való döntést is a bírósághoz telepíthet.

3. Az Alaptörvény a bírósági szervezet csúcsszerveként a Kúriát nevesíti, a többszintű bírósági rendszer **egyes szervezeti szintjeinek meghatározását sarkalatos törvényre bízza**. A Kúria legfőbb bírói szervként való meghatározása egyben a bírósági szervezet egységességét is deklarálja.

4. Az Alaptörvény lehetővé teszi az ügyek meghatározott csoportjára **különbíróságok létrehozását** úgy azonban, hogy két ügycsoportot nevesít e tekintetben: **a munkaügyi és közigazgatási jogvitákat**.

5. Az Alaptörvény kimondja a **bírói önkormányzati szervek** bírósági igazgatásban való közreműködésének elvét, **anélkül, hogy a bírósági igazgatás legfőbb szervét** (amely 2011. december 31-ig az Országos Igazságszolgáltatási Tanács volt) nevesítené.

6. Kimondja, hogy a bíróságok szervezetének és igazgatásának szabályozását, (valamint a bírák jogállását és javadalmazását) **sarkalatos törvény** állapítja meg. Ez azt jelenti, hogy az összes képviselő kétharmadának szavazata szükséges e törvények elfogadásához, szemben a korábbi szabállyal, amikor a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazata elegendő volt ezekhez a döntésekhez.

7. Szabályozza azt, hogy **hány évesen nevezhető ki valaki bíróvá és meddig állhat fenn a bírói szolgálati jogviszonya.** Ez utóbbi feltétel – a nyugdíjba vonulás – a Kúria elnökére nem vonatkozik.

8. Rendelkezik az Alaptörvény arról, hogy **a Kúria elnökét** – felemelve az eddigi hat éves megbízatási időt – **kilenc évre választja meg az Országgyűlés.**

9. A bírói függetlenség körében a korábbi szabályokhoz képest megszorító rendelkezést alkalmaz, amikor kimondja, hogy **az ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatók a bírák.**

10. Az Alaptörvény kimondja, hogy törvény által meghatározott ügyekben, egyesbíró hatáskörében **bíróügyi titkár is eljárhat**, aki e tevékenysége gyakorlása során bírói függetlenséggel van felruházva. (A bíróügyi titkár e hatáskörét nem az Alaptörvény vezette be, hanem már egy, az országgyűlési választások megtartása után 2010-ben a régi Alkotmányon végrehajtott módosítás.)

11. Végül új rendelkezés annak kimondása, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a **jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel** összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

B) A bírósági szervezet

Magyarországon az új Bszi. szerint az igazságszolgáltatást a következő bíróságok látják el: **járásbíróság, közigazgatási és munkaügyi bíróság, törvényszék, ítélőtábla**, valamint – az állam legfőbb bírósági szerveként – **a Kúria**. A Legfelsőbb Bíróság elnevezést 2012. január elsejei hatállyal az Alaptörvény változtatta Kúriára, valamint – összhangban az Alaptörvény rendelkezésével – az új Bszi. is ezt az új elnevezést használja. A korábbi helyi bíróság (városi bíróságok és kerületi bíróságok) és megyei bíróság elnevezést az új Bszi 16. §-a változtatta meg járásbíróságra és törvényszékre, mely elnevezések közül a törvényszék elnevezést szintén 2012. január elsejétől kell alkalmazni. A járásbíróság elnevezés 2013. január elsejétől alkalmazandó.

A Bszi. a korábbi munkaügyi bíróságot különbíróságként kívánja fenntartani, és emellett a közigazgatási bíróságokat is a bírósági szervezeten belüli különbíróságként állítja fel, a munkaügyi bírósággal egy szervezeti keretben. **A közigazgatási és munkaügyi bíróság 2013. január elsején kezdi meg a működését.**

1. A járásbíróság (korábban helyi bíróság)

A járásbíróság – ahogy eddig is – első fokon jár el mindazokban az ügyekben, melyeket törvény nem utal első fokú elbírálásra a törvényszék elé. A járásbíróság önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik.

Az új Bszi. a helyi (városi, kerületi) bíróság elnevezést járásbíróságra módosította úgy azonban, hogy a bíróság szervezetén és hatáskörén nem változtatott, a járásbíróság **továbbra is általános hatáskörű első fokú bíróság**. A járásbíróságot az elnök vezeti. A járásbíróság továbbra sem jogi személy, de az elnök az államháztartási gazdálkodási szabályok szerint kötelezettségeket vállalhat a törvényszék belső szabályzatában meghatározott módon. A

járásbíróságon meghatározott típusú ügyek intézésére csoportok létesíthetők. Egy, még 2010-ben bevezetett alkotmánymódosítás – mely rendelkezést az Alaptörvény is tartalmaz – lehetővé teszi, **hogy egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat.**

2. A munkaügyi bíróság

A munkaügyi bíróságot az 1972-ben végrehajtott bírósági szervezeti átalakítás során a bíróságokról szóló 1972. évi IV. törvény iktatta be a bírósági szervezetbe. Ennek az volt a célja, hogy a korábbi szervezeti keretekhez képest – amikor a munkaügyi vitákat bíróságon kívüli fórumok bírálták el – a bírói hatáskört általánosan kiterjessze a munkaügyi viták elbírálására. A munkaügyi bíróság **2012. december 31-ig jár el első fokon a munkaviszonyból és a munkaviszony jellegű jogvitákból származó perekben**, továbbá a törvény által hatáskörébe utalt egyéb perekben. A munkaügyi perben a bíróság törvény eltérő rendelkezése hiányában egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el. Munkaügyi bíróság törvényszékeként (és a fővárosban) egy működik, illetékességi területe az egész megyére (Budapesten a fővárosra) kiterjed.

A munkaügyi bíróság – a járásbírósághoz hasonlóan – önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik. A bíróságot az elnök vezeti.

3. A közigazgatási és munkaügyi bíróság

A bíróság neve kissé megtévesztő, ezért jelezni kell – az elnevezés pontosításaként – hogy egyetlen bíróságról van szó, melynek sajátossága, hogy **egy bíróságon belül bírálják el 2013. január elsejétől a közigazgatási ügyeket (ezekben az ügyekben korábban a megyei bíróságon közigazgatási ügyekre szakosodott bírák jártak el) és a munkaügyi pereket.**

A közigazgatási és munkaügyi bíróság első fokon jár el a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata iránti, a munkaviszonyból és a munkaviszony jellegű jogviszonyból származó, valamint a törvény által hatáskörébe utalt ügyekben.

A bíróságot az elnök vezeti, a bíróság – a járásbírósághoz hasonlóan – nem önálló jogi személy, de az elnöke az államháztartási gazdálkodási szabályok szerint kötelezettségeket vállalhat a törvényszék belső szabályzatában meghatározott módon.

A törvény a közigazgatási bíróságokat a bírósági szervezeten belül **különbíróságként** állítja fel, a munkaügyi bíróságokkal egy szervezeti egységben működtetve, ahogy arról már szó volt. A közös szervezeti egység létrehozásának indoka, hogy a munkaügyi bíróságok a helyi bíróságok (járásbíróságok) szintjén jelenleg is részben közigazgatási bíróságként járnak el, amikor a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránti pereket tárgyalják.

Az új közigazgatási és munkaügyi bíróságok a jelenlegi munkaügyi bíróság szervezeti helyzetének megfelelően működnek majd. **Önálló szervezettel, de a bírósági igazgatás és jogorvoslati szempontból a rendes bírósági szervezetbe tagozódva.** A közigazgatási és munkaügyi bíróság határozatával szemben benyújtott **fellebbezést a törvényszék bírálja el**, igazgatási felügyeletét a törvényszék elnöke gyakorolja. A közigazgatási és munkaügyi bíróságon csoportok létesíthetők.

A bíróság önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik, de az elnök az államháztartási gazdálkodási szabályok szerint kötelezettségeket vállalhat a törvényszék belső szabályzatában meghatározott módon.

A törvényszéken működő kollégiumok tevékenységétől függetlenül, azok mellett, külön törvényben meghatározott számban és illetékességi területtel **közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium működik**, amely a törvényben meghatározott szakmai feladatokat látja

el. Szervezeti kereteit a törvény által meghatározott törvényszék biztosítja. A közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium illetékességi területe kizárólag egy törvényszékre terjed ki, a törvényszék közigazgatási-munkaügyi kollégiumára a kollégiumi tagság és működés tekintetében a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, továbbá ebben az esetben a törvényszék közigazgatási-munkaügyi kollégiuma, illetve kollégiumvezetője ellátja a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium, illetve regionális kollégiumvezető feladatait.

A törvényszékeken az eddigi rendszerhez hasonlóan - részletesen lásd alábbiakban – működni fognak polgári, gazdasági, valamint közigazgatási-munkaügyi kollégiumok, melyek összevontan is működhetnek. Ezért előfordulhat, hogy egyes törvényszékeken önálló közigazgatási-munkaügyi kollégium jön létre, míg más törvényszékeken összevont polgári, gazdasági, közigazgatási-munkaügyi kollégium működik.

Jelentős változás az, hogy a törvény az önállóan vagy összevontan működő törvényszéki közigazgatási kollégium mellett, e kollégium feladatait és tevékenységét nem érintve, ettől függetlenül létrehozza a **közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumot**, mely külön törvényben meghatározott illetékességgel működik az illetékességi területének eljáró első és másodfokon ítélkező közigazgatási és munkaügyi bírák speciális szakmai testületeként.

A legtöbb törvényszéken a közigazgatási-munkaügyi kollégium – az alacsony bírói létszám miatt – összevontan működik a polgári és gazdasági kollégiummal.

4. A törvényszék (korábban megyei bíróság)

A törvényszék – a törvényben meghatározott ügyekben – **első fokon jár el, és másodfokon elbírálja a járásbíróságok, valamint a közigazgatási és munkaügyi bíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket.** Az erre kijelölt törvényszékeken a törvényszék szervezetébe tagolódva hivatásos katonai bírákból és katonai ülnökökből álló katonai tanács jár el első fokon.

A törvényszéket az elnök vezeti, a törvényszék jogi személy. A törvényszékeken **tanácsok, csoportok és büntető, polgári, gazdasági, valamint közigazgatási-munkaügyi kollégiumok** működnek. A kollégiumok összevontan is működhetnek.

Az új Bszi. a megyei bíróság elnevezését törvényszékre módosítja, azonban hatáskörén és szervezetén elsősorban annyit módosít, ami a közigazgatási és munkaügyi bíróság felállítása miatt szükséges.

A korábbi szabályozáshoz képest még annyi szervezeti változás történt, hogy a munkaügyi bírák korábban a polgári kollégium tagjai voltak. Ahol önálló közigazgatási munkaügyi kollégium fog működni, ott pedig annak a kollégiumnak a tagjai lesznek. A törvényszéken (továbbá az ítélőtáblán és a Kúrián) az alábbi fontosabb, nem ítélkezést végző testületeket különböztetjük meg, amelyek egyes bíróságok igazgatásában vesznek részt:

a) A kollégium

A kollégium **meghatározott ügyszakba beosztott bírák testülete.** A kollégium nem lát el ítélkezési feladatot, tehát **konkrét ügyekben nem jár el.** Feladata különböző szakmai és személyzeti kérdések **véleményezése.** Továbbá – egyebek mellett – a kollégium az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében figyelemmel kíséri a bíróságok gyakorlatát, és véleményt nyilvánít a vitás jogalkalmazási kérdésekben. **A kollégiumot a kollégiumvezető vezeti, akit pályázat útján – az összbírói értekezlet véleményének beszerzése után – az Országos Bírósági Hivatal elnöke hat évre nevez ki.**

Speciális – nem a törvényszéken – működő kollégium az önállóan vagy összevontan működő törvényszéki kollégium mellett, e kollégium feladatait és tevékenységét nem érintve, ettől függetlenül létrehozandó **közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium**. Ez a regionális kollégium külön törvényben meghatározott illetékességgel működik az illetékességi területén eljáró első és másodfokon ítélkező közigazgatási és munkaügyi bírák speciális szakmai testületeként. Részletesebben a közigazgatási és munkaügyi bíróság szervezeténél került ismertetésre.

b) A bírói tanács

Az itt tárgyalandó bírói tanács nem tévesztendő össze a több bíróból álló ítélkező tanáccsal, mely konkrét ügyekben eljárva ítélkezik. Ez a bírói tanács ilyen feladattal nem rendelkezik, **nem ítélkező fórum**. Feladata a bírósági igazgatásban való részvétel. A törvényszék elnöke által elé terjesztett – főként személyzeti és pénzügyi tárgyú – ügyeket megtárgyalja és véleményezi. A bírói tanács **tagjait a törvényszék összbírói értekezlete választja titkos szavazással hat évre, mely tisztségre a tagok újraválaszthatók**. A bírói tanácsnak öt – tizenöt tagja és három – tizenhárom póttagja van; a tagok és póttagok számát az összbírói értekezlet határozza meg.

A bírói tanács a bírói kinevezési eljárás során (a pályázók meghallgatása és rangsorolása) során a törvényszék bírói tanácsa kettő, az ítélőtábla elnöke által kijelölt ítélőtáblai bíróval, az ítélőtábla bírói tanácsa kettő, a Kúria elnöke által kijelölt kúriai bíróval egészül ki, akik a bírói tanácsnak e feladatai ellátása során a többi taggal azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek. A bírói tanács akkor határozatképes, ha ülésén tagjainak több mint kétharmada részt vesz. Döntéseit szavazattöbbséggel hozza, szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

c) Az összbírói értekezlet

Az összbírói értekezlet **tagjai a törvényszék illetékességi területén működő járásbíróságokra, valamint a munkaügyi bíróságra beosztott bírák testülete**. Az összbírói értekezlet szintén a bírósági igazgatás szerve, tehát **ítélkezést nem gyakorol**. Feladata egyes vezetői állásokra benyújtott pályázatok véleményezése, az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) küldöttértekezletére tagokat választ, valamint évente legalább egy alkalommal beszámoltatja a bírói tanácsot működéséről, az egységes jogalkalmazás biztosítása céljából véleményt nyilvánít a vitás jogalkalmazási kérdésekben.

5. Ítélőtábla

Az ítélőtábla – mint több törvényszék illetékességi területére kiterjedő illetékességgel rendelkező bíróság – első fokú hatáskört nem gyakorol. **Feladata, hogy az eljárási törvények szerint – a járásbíróság és a törvényszék határozata ellen előterjesztett – jogorvoslati kérelmeket elbírálja**.

Az ítélőtábla jogi személy, melyet az elnök vezet. Az ítélőtáblán tanácsok, **büntető, valamint polgári kollégiumok működnek**. Az ítélőtábla a közigazgatási és munkaügyi bíróság határozata ellen előterjesztett jogorvoslati kérelem tekintetében hatáskörrel nem rendelkezik, ezért az ítélőtáblán közigazgatási-munkaügyi kollégiumot nem szerveznek meg. Az erre kijelölt törvényszék katonai tanácsa által első fokon elbírált, katonai büntetőeljárásra tartozó

ügyekben másodfokon a külön törvényben meghatározott ítélőtáblán működő katonai tanács jár el.

Ítélőtábla **Budapest**en, **Szegeden**, **Debrecenben**, **Pécsett** és **Győrben** működik.

5. A Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság)

A Kúria Magyarország **legfőbb bírói szerve**, a Kúria jogi személy. A Kúriát **az elnök vezeti, akit a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával választ meg kilenc évre, a legalább ötéves gyakorlattal rendelkező bírák közül**, mely tisztségre az **elnök újraválasztható**. A Kúria elnöke nem vonatkozik az, a többi bíróra érvényes általános szabály, hogy a bírák szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.

A Kúria funkciója kettős. Egyrészt **konkrét ítélezést végez**, másrészt biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. Az ítélezési tevékenység körében az új Bszi.-ben meghatározott ügyekben eljár:

- a) törvényben meghatározott ügyekben elbírálja a törvényszék, továbbá az ítélőtábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot;
- b) elbírálja a felülvizsgálati kérelmet;
- c) dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;
- d) dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról, valamint
- e) eljár a hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben.

Ezek közül első fokon jár el az önkormányzati rendeletek felülvizsgálata iránti és a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítására irányuló egyfokú eljárásban. A több ügyben jogorvoslati fórumként jár el.

A bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása szintén a Kúria feladata. E feladatának ellátása körében a bíróságokra kötelező jogegységi határozatokat hoz, joggyakorlat elemzést folytat jogerősen befejezett ügyekben, valamint elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé.

A Kúrián **ítélkező, jogegységi, önkormányzati, valamint elvi közzétételi tanácsok, büntető, polgári, közigazgatási és munkaügyi kollégiumok, valamint bírósági joggyakorlat elemző csoportok működnek.** Személyzeti és egyéb igazgatási kérdésekkel foglalkozó testületek a bírói tanács és a teljes ülés (azonos az összbírói értekezlettel, lásd korábban). Az imént felsorolt szervek közül az ítélező és az önkormányzati tanácsok ítéleznek. A többi szerv a sarkalatos törvényekben szabályozottak szerint a bíróság igazgatásában vesznek részt, illetve az egységes jogalkalmazás kialakításával összefüggő feladatokat látnak el.

A régi Bszi. szerint a következő bíróságok működtek:

- a) a munkaügyi bíróságok,
- b) a városi és a kerületi bíróságok (együtt: helyi bíróság),
- c) a megyei bíróságok, a fővárosban a Fővárosi Bíróság (együtt: megyei bíróság),
- d) az ítélőtáblák,
- e) a Legfelsőbb Bíróság.

E bíróságok szervezetének részletes ismertetését mellőzöm, mert azt az új Bszi. alapján – az előbbiek során – megtettem. Az alábbiakban az új és a régi szabályozás lényegesebb eltérései kerülnek ismertetésre.

Fontosabb eltérések az új és a régi bírósági szervezetrendszer között

1. Az **új Bszi.** a bírósági szervezetrendszerben az ítélőtábla kivételével az összes bírósági szintnek **új elnevezést** adott.
2. Az **új Bszi. fenntartja a bírósági szervezet négyszintűségét** azzal az eltéréssel, hogy a munkaügyi bírósággal összevonva közigazgatási és munkaügyi bíróságot létesít új bírósággént. A közigazgatási ügyekben ugyanis eddig a megyei bíróságok erre szakosodott bírái jártak el. A közigazgatási és munkaügyi bíróságok megszervezésével a közigazgatási perek tárgyalására különbíróságot hoznak létre.
3. Az úgynevezett szakmai igazgatás területén **új szerv a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium.**(Nem azonos az előző pontban említett közigazgatási és munkaügyi bírósággal.) Ez a regionális kollégium külön törvényben meghatározott illetékességgel működik az illetékességi területén eljáró első és másodfokon ítélező közigazgatási és munkaügyi bírák speciális, szakmai testületként.
4. A Kúrián a jogegység biztosítása céljából létrehozták a **bírósági joggyakorlat elemző csoportot**, amelynek feladata, hogy elemzést folytasson a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélezési gyakorlatát.
5. A Kúrián az önkormányzati rendeletekkel kapcsolatos ügyek egyfokú intézésére **önkormányzati tanácsok** létrehozásáról rendelkezett az új Bszi., valamint az önkormányzati tanács eljárását is az új Bszi-ben szabályozták.
6. A Kúrián működő kollégiumok (büntető, polgári, közigazgatási) a jövőben kiegészülnek a **munkaügyi kollégiummal**.

C) A bíróságok központi igazgatása az új Bszi. és a régi Bszi. alapján

A bírósági szervezeten – sok egyéb változtatás mellett – a leglényegesebb módosítás a bíróságok **központi igazgatásának gyökeres átalakítása**. Ezért ezzel a kérdéskörrel – a korábban írtakhoz képest – részletesebben foglalkozunk.

A bíróságok központi igazgatása az új Bszi. szerint.

Az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke

Az OBH elnöke a bírói függetlenség alkotmányos elvének megtartásával ellátja a bíróságok **igazgatásának központi feladatait**, valamint a költségvetési törvény bíróságokról szóló fejezete tekintetében **irányító hatásköreit**, és **felügyeletet gyakorol** az ítélőtáblák és a törvényszékek elnökeinek igazgatási tevékenysége felett.

Az elnök tisztségének keletkezése: az elnököt az Országgyűlés a köztársasági elnök javaslatára a határozatlan időre kinevezett és legalább öt éves bírói szolgálati viszonytal rendelkező bírák közül **kilenc évre választja** meg az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával

Az általános szabályok szerint a köztársasági elnök az elnök személyére a korábbi elnök megbízatási ideje lejártát megelőző három hónapon belül, de legkésőbb a megbízatási idő lejártát megelőző negyvenötödik napon tesz javaslatot. A jelöltet az Országgyűlés igazságügygel foglalkozó bizottsága meghallgatja. Azt a jelöltet, akit sikertelen választás után a köztársasági elnök újra jelöl, nem kell ismételtlen meghallgatni.

Az OBH elnökének jogállása: Nem választható elnökké aki az Országos Bírói Tanács tagja; akivel szemben fegyelmi vagy – a magánvádas és pótmagánvádas vádindítványa alapján indult eljárást kivéve – büntetőeljárás van folyamatban; aki fegyelmi büntetés hatálya alatt áll; akivel szemben eljárás van folyamatban az alkalmatlanságának megállapítása iránt; akinek a bírói szolgálati viszonya törvény alapján szünetel; vagy aki a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hozzátartozói kapcsolatban áll az Országos Bírói Tanács tagjával vagy az OBH elnökének kinevezési hatáskörébe tartozó bírósági vezetővel. Az OBH elnökére – ha törvény másképp nem rendelkezik – a bírákra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Az OBH elnökének megbízatása megszűnésének jogcímei: a megbízatási idő leteltével; halállal; cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondosság alá helyezésével; országgyűlési, európai parlamenti, helyi önkormányzati képviselővé vagy polgármesterré történő megválasztásával, továbbá állami vezetővé történő megválasztásával vagy kinevezésével; a bíróságnak vele szemben büncselekmény miatt szabadságvesztést, közérdekű munkát, illetőleg közügyektől eltiltást kiszabó jogerős határozatával; továbbá, ha büntetőeljárás során jogerős határozattal kényszergyógykezelését rendelték el; lemondással; az összeférhetlenség kimondásával; felmentéssel; vagy a tisztségtől való megfosztással. Az egyes megszűnési okok részletes szabályait is a sarkalatos törvény tartalmazza.

Az OBH elnökének feladatai: Az elnök feladatai felölelik a központi igazgatás összes területét. Ezek az alábbi tárgyköröket fogják át: az általános központi igazgatási feladatok (pl. képviseli a bíróságokat); az OBH irányításával kapcsolatos feladatok; a költségvetéssel kapcsolatos feladatok (pl. összeállítja a bíróságok éves költségvetéséről szóló javaslatát); a bírósági statisztikai adatgyűjtéssel, az ügyelosztással és a bírák munkaterhének mérésével kapcsolatos feladatok; a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatok (pl. javaslatot tesz a köztársasági elnöknek a bírák kinevezésére és felmentésére, kinevezi az ítélőtáblák és a törvényszékek elnökeit); a bíróságok igazgatásával kapcsolatos feladatok; a bírák és igazságügyi alkalmazottak képzésével kapcsolatos feladatok; a tájékoztatással kapcsolatos feladatok (pl. évente beszámol az Országgyűlésnek a bíróságok általános helyzetéről és a bíróságok igazgatási tevékenységéről); valamint egyéb feladatok.

Az előbb felsorolt, valamint az új Bszi.-ben tovább részletezett feladatkörei közül vannak olyanok, melyek a Kúriára vonatkoznak. Ezeket a Kúria elnökének a törvényben foglalt jogai és kötelezettségei figyelembevételével, az azokból fakadó eltérésekkel gyakorolja.

Az OBH elnöke által alkotott normák: az elnök szabályzatot, ajánlást alkot, illetve ad ki, valamint határozatot hoz. A szabályzatot a Magyar Közlönyben, az ajánlást és a határozatot (a személyzeti ügyekben hozott határozatok kivételével) a bíróságok hivatalos honlapján és a központi honlapon, továbbá a bíróságok hivatalos lapjában közzé kell tenni. Az elnök ezen kívül éves beszámolót készít a bíróságok helyzetéről – mint fentebb már láttuk -, melyet a központi honlapon közzé kell tenni.

Az OBH elnökhelyettesei: Az OBH-ban egy általános elnökhelyettes, valamint elnökhelyettesek működnek. Az OBH elnökét akadályoztatása esetén, valamint ha a tisztség nincs betöltve (kivéve azt az esetet, ha az Országgyűlés az elnök tisztségének lejártja után még nem választott új elnököt) az általános elnökhelyettes helyettesíti.

Az általános elnökhelyettest és az elnökhelyetteseket a köztársasági elnök pályázat útján az OBH elnökének javaslatára határozatlan időre nevezi ki. A pályázatot az OBH elnöke írja ki.

Az OBH általános elnökhelyettese és elnökhelyettesei tekintetében a kinevezésnek ugyanazok az okok képezik akadályát, mint az OBH elnöke esetében, azzal a kiegészítéssel, hogy az sem nevezhető ki, aki a polgári perrendtartás szerinti hozzátartozói kapcsolatban áll az OBH elnökével.

Általános elnökhelyettségé bíró, elnökhelyettségé bíró és igazságügyi alkalmazott nevezhető ki.

A tisztség megszűnése: lemondással; az összeférhetetlenség kimondásával; felmentéssel; a szolgálati jogviszony megszűnésével.

Az OBH

Az OBH: Az OBH az OBH elnökének hivatali szerve, mely az OBH elnökének munkáját segíti. Önállóan gazdálkodó költségvetési szerv, melyet az OBH elnöke vezet. Székhelye Budapest. Az OBH előkészíti az OBH elnökének határozatait és gondoskodik azok végrehajtásáról, valamint ellátja az Országos Bírói Tanács működésével kapcsolatos ügyviteli feladatokat. Meghatalmazás alapján képviseli az OBH elnökét és a bíróságokat a bírósági eljárásokban. Vezet a bírák központi személyi nyilvántartását és kezeli a bírói vagyonyilatkozatok vagyoni részét, valamint ellátja a jogszabály által hatáskörébe utalt egyéb feladatokat.

Az OBH-ba határozott vagy határozatlan időtartamra, illetve meghatározott feladatra – hozzájárulásával - bíró is beosztható.

Az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT)

Az OBT: Az OBT-t a jogalkotó a központi bírósági igazgatás (OBH és az OBH elnöke) felügyeletének ellátására hozta létre. Az OBT-nek ellenőrzési, javaslattevő, véleményező jogosítványai vannak. Legfontosabb jogköre, hogy az OBH elnökének tisztégétől való megfosztását kezdeményezheti az Országgyűlésnél.

Az OBT és a választott bíró tagok, valamint póttagok megbízatása az OBT első ülésétől számított hat évre szól. Az OBT megbízatása az újonnan megválasztott OBT első ülésének napján szűnik meg.

Az OBТ létszáma és összetétele: Az OBТ tizenöt tagú. Annak érdekében, hogy az egyes bírósági szintek megfelelően legyenek képviselve a tanácsban, a törvény előírja, hogy a tanácsnak hivatalból tagja a Kúria elnöke, egy ítéltáblai bíró, öt törvényszéki, hét járásbírósági, valamint egy közigazgatási és munkaügyi bírósági bíró. A tanácsnak tehát csak bíró tagjai vannak.

Az OBТ-t az elnök vezeti és képviseli. Az elnöki tisztséget a tagok **félévenként egymást követve viselik automatikus váltás alapján**. Elsőként a leghosszabb szolgálati idővel rendelkező bíró az elnök fél évig, utána pedig a további tagok a bírói szolgálati viszonyuk időtartamának csökkenő sorrendjében lesznek elnökök.

A tisztség keletkezése, választhatóság: Az OBТ tagjává választható az a bíró, aki **legalább** öt éves bírói gyakorlattal rendelkezik. Nem választható taggá az akivel szemben fegyelmi vagy – a magánvádas és pótmagánvádoló indítványa alapján indult eljárást kivéve – büntetőeljárás van folyamatban; aki fegyelmi büntetés hatálya alatt áll; akivel szemben eljárás van folyamatban az alkalmatlanságának megállapítása iránt; aki a törvény szerint beosztása következtében nem ítélezhet, továbbá akinek a bírói jogviszonya a törvény alapján szünetel; aki a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban áll az OBH elnökével, a Kúria, az ítéltábla, és a törvényszék elnökével, elnökhelyettesével; aki a választás évében betölti a bírói felső korhatárt; vagy korábban már tagja volt az OBТ-nek.

Az OBТ tagjainak megválasztására **küldöttértekezleten** kerül sor. A Kúria teljes ülése, valamint az ítéltábla és a törvényszék összbírói értekezlete a bíróság engedélyezett bírói létszáma alapján minden húsz bírói létszám után titkosan egy-egy küldöttet választ. Ha a töredék létszám a tíz főt meghaladja, további egy küldöttet kell választani. A megválasztott küldöttek létszáma a húsz főt nem haladhatja meg és kettő – törvényszék esetében három – főnél akkor sem lehet kevesebb, ha a bíróság engedélyezett bírói létszáma alapján egy vagy egy küldött sem választható. Küldötté az jelölhető, akivel szemben az OBТ taggá választással kapcsolatos kizáró okok nem forognak fenn.

A küldöttválasztó összbírói értekezletet az adott bíróság elnökei legkésőbb az OBТ megbízatásának lejárta előtt négy hónappal korábban kötelesek összehívni. A küldöttválasztó összbírói értekezletet határozatképtelensége esetén legkésőbb tizenöt napon belül ismét össze kell hívni. A megismételt összbírói értekezlet a jelenlévők számától függetlenül határozatképes.

Az OBH elnöke a legidősebb küldöttet (a továbbiakban: küldöttek korelnöke) felkéri a küldöttértekezlet összehívására és levezetésére. A küldöttértekezleten az OBТ tagjaira és póttagjaira egy **öttagú jelölő bizottság tesz javaslatot**, továbbá az értekezleten bármely küldött további javaslatot terjeszthet elő. A szavazólapra azt a jelöltet kell felvenni, akit a jelenlévő küldötteknek legalább az egyharmada támogat.

A küldöttértekezlet akkor **határozatképes, ha azon a küldöttek több mint a fele megjelent**. A küldöttértekezletet határozatképtelensége esetén legkésőbb tizenöt napon belül ismét össze kell hívni. A megismételt küldöttértekezlet a jelenlévők számától függetlenül határozatképes.

A küldöttértekezleten – jelölési és szavazati jog nélkül – részt vehet és felszólalhat **a Kúria elnöke és az OBH elnöke**.

Megválasztott tagnak, póttagnak azt kell tekinteni, aki a leadott érvényes szavazatok közül a **legtöbb szavazatot, de legalább ötven százalékot meghaladó** szavazatot kapott. A szavazást mindaddig folytatni kell, amíg a szükséges számú jelölt az előírt számú szavazatot meg nem kapja. A tagok megválasztásával egyidejűleg tizennégy póttagot is kell választani.

Az OBТ működése és feladatai: Az OBТ **működési feltételeit az OBH biztosítja**. Az OBТ szükség szerint, de évente legalább négyszer ülésezik. Az ülést az OBТ elnöke hívja össze; az ülést össze kell hívni, továbbá a javasolt témát napirendre kell tűzni, ha azt az OBТ tagjainak legalább egyharmada javasolja. Az OBТ akkor **határozatképes, ha az ülésein legalább a tagok kétharmada jelen van**.

Az OBТ ülése a bírák számára nyilvános, kivéve, ha az OBТ zárt ülés tartását rendeli el. Az OBТ ülésén – a zárt ülésen is – az OBТ tagjain kívül részt vesz az OBH által delegált jegyzőkönyvvezető, tanácskozási joggal részt vesz az OBH elnöke és az igazságügyért felelős miniszter, valamint az OBТ elnöke, az OBH elnöke és az igazságügyért felelős miniszter által meghívott eseti szakértő, továbbá az OBТ elnöke által meghívott érdekképviselői szerv képviselője.

A bíróságok központi honlapján közzé kell tenni az OBТ éves üléstervét és az ülésről készült összefoglalót, továbbá a Kúria elnökének és az OBH elnökének tisztségére jelölt személyről történő előzetes véleménynyilvánítás jegyzőkönyvét.

Az OBТ feladatai elsősorban ellenőrzési, véleményezési, javaslattevő feladatok. Egyes személyzeti ügyekben néhány önálló hatáskörrel rendelkezik. Az OBТ feladatainak tagolása az OBH elnökének feladataihoz hasonlóan, ahhoz kötődően az alábbi fő csoportokra oszthatók:

Általános központi igazgatáshoz kapcsolódó feladatok; a költségvetéshez kapcsolódó feladatok; a személyzeti igazgatáshoz kapcsolódó feladatok; a bírák és igazságügyi alkalmazottak képzéséhez kapcsolódó feladatok; végül egyéb feladatok.

A törvényben nevesített feladatok közül külön is ki kell emelni, hogy az OBТ előzetes véleményt nyilvánít az OBH elnökének és a Kúria elnökének tisztségére jelölt személyéről, valamint, hogy dönt az ítélőtáblai, a törvényszéki, a közigazgatási és munkaügyi bírósági, továbbá a járásbírósági elnök és elnökhelyettes újbóli kinevezéséhez való hozzájárulás kérdésében, ha az elnök vagy elnökhelyettes ugyanazon tisztséget korábban már két alkalommal betöltötte.

Az OBТ tagjainak jogállása: Az OBТ választott tagsága a bírói jogviszonyt, a bíró beosztását és – ha az új Bszi. másképp nem rendelkezik – a munkáltatói jogok gyakorlását nem érinti. Az OBТ választott bíró tagja **nem hívható vissza**, ellene fegyelmi eljárás csak az OBТ hozzájárulásával indítható.

Az OBТ tagja nem gyakorolhatja a tagságból eredő jogait és kötelelességeit: az ellene indított fegyelmi vagy – a magánvadás és pótmagánvádoló vádindítványa alapján indult eljárást kivéve – büntetőeljárás alatt; a bírói alkalmatlanságának megállapítása iránt indított eljárás alatt.

Az OBТ választott bíró tisztsége megszűnik: a megbízási időtartam leteltével; a bírói szolgálati viszony megszűnésével; az OBТ-tagságról való lemondással; a fegyelmi vagy a büntetőjogi felelőssége jogerős megállapításával; aki a törvény szerinti beosztása

következtében nem ítélezhet, továbbá akinek a bírói szolgálati viszonya szünetel; aki a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban áll az OBH elnökével, a Kúria az ítélőtábla és a törvényszék elnökével, elnökhelyettesével; (abban az esetben, ha ezek az okok a tagság fennállása alatt következtek be és az harminc napon belül nem szűnt meg – az összeférhetetlenség); ha a tagot az OBT kétharmados szavazattal tagjai sorából kizárta pl. a tagsággal összefüggő kötelességeinek vétkes megszegése, hosszabb időn át történő elmulasztása miatt; továbbá ha a megválasztáskori bírósági szintre történő beosztása megváltozik és ennek következtében az adott szintet képviselő választott bírák száma a törvényben meghatározott számot meghaladja.

A Kúria elnökének OBT tagsága akkor szűnik meg, ha a Kúria elnöki megbízatása megszűnik.

Az OBT tag jogai és kötelességei: Az OBT tagja jogosult és köteles az OBT munkájában részt venni. Feladatai ellátásához jogosult: az OBT és az OBH működésével kapcsolatos iratokba betekinteni, továbbá az OBH elnökétől adatokat, tájékoztatást kérni; az OBT ülésének napirendjére javaslatot tenni; valamint a tagsággal kapcsolatban felmerülő költségeinek megtérítésére.

Az OBT tag köteles a minősített adatot megőrizni. A tagot a tagságból eredő feladatai ellátáshoz szükséges mértékben mentesíteni kell a bírói munka alól.

Az OBT póttagja: A póttag a kapott szavazatok sorrendjében lép a választott tag helyébe. A póttagra megfelelően alkalmazni kell a tagra vonatkozó rendelkezéseket.

A régi Bszi. szerint a bíróságok központi igazgatása

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (a továbbiakban: OIT)

Az OIT-ot az 1997. évi LIX. alkotmánymódosító törvény iktatta a jogrendszerünkbe, részletes szabályait pedig a régi Bszi. állapította meg. Ezzel a bírósági szervezet a kormányzati hatáskörbe tartozó igazgatás után teljesen levált a végrehajtó hatalomról és a bírói hatalmi ág a bírósági igazgatás tekintetében is teljes szervezeti autonómiát kapott.

Az OIT működését az elmúlt évek során ért kritikák hatására 2010 őszén az Országgyűlés elfogadta a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló 2010. évi CLXIII. tv.-t (a továbbiakban: Módtv.) A Módtv. jelentős módosításokat hajtott végre a régi Bszi.-n. A következőkben közölt részben a Módtv. által módosított régi Bszi. szabályait közlöm.

Az OIT összetétele és hatásköre:

A tisztség keletkezésének vegyes jellege: Az OIT létszáma tizenhat fő volt. Tagjai kilenc bíró, az igazságügyért felelős miniszter, a legfőbb ügyész, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, az Országgyűlés igazságügyel foglalkozó bizottsága, valamint költségvetéssel foglalkozó bizottsága által kijelölt egy-egy országgyűlési képviselő, valamint az államháztartásért felelős miniszter. A testület eredetileg tizenöt tagú volt. A tagok számát tizenhatra – a tanács tagjává téve az államháztartásért felelős minisztert – a Módtv. 11. §-a emelte fel. Az OIT elnöke hivatalból a Legfelsőbb Bíróság elnöke volt.

A törvény szövegéből következőleg a tagok kétféleképpen válhattak az OIT tagjává. Egyrészt a kilenc bíró tag – kivéve a Legfelsőbb Bíróság elnökét – választással, míg a nem bíró tagok, valamint a Legfelsőbb Bíróság elnöke ex offició, azaz a törvény erejénél fogva voltak tagjai a testületnek.

A bírák közül az OIT tagjává választható volt, aki legalább öt éves bírói gyakorlattal rendelkezik. Nem lehetett az OIT tagjává választani azt, akivel szemben fegyelmi vagy büntetőeljárás volt folyamatban, aki fegyelmi büntetés hatálya alatt állt, akivel szemben eljárás volt folyamatban az alkalmatlanságának megállapítása iránt, aki a törvény szerint beosztása következtében nem ítélezhetett, továbbá akinek a bírói jogviszonya szünetelt valamint az, aki hozzátartozói kapcsolatban állt az OIT elnökével, az OIT Hivatalának vezetőjével, az ítélőtábla vagy a megyei bíróság elnökével, illetve elnökhelyettesével, aki a választást közvetlenül megelőzően hat évig az OIT tagja volt.

A választási eljárás szabályai: A bíró tagokat a bírák küldöttértekezleten a küldöttek közül titkosan, szavazattöbbséggel választotta meg. A küldöttértekezlet akkor volt határozatképes, ha azon a küldötteknek több mint a fele megjelent. A küldötteknek a Legfelsőbb Bíróság teljes ülésén, az ítélőtábla és a megyei bíróság összbírói értekezletén a jelenlévők többségének szavazatával választását írta elő a törvény. A Legfelsőbb Bíróság teljes ülése, valamint az ítélőtábla és a megyei bíróság összbírói értekezlete a bíróság engedélyezett bírói létszáma alapján minden negyven bírói létszám után – titkosan – egy-egy küldöttet választott. Ha a töredék létszám a húsz főt meghaladta, további egy küldöttet kellett választani. A megválasztott küldöttek száma a tíz főt nem haladhatta meg és két főnél akkor sem lehetett kevesebb, ha a bíróság engedélyezett létszáma alapján egy vagy egy küldött sem volt választható. A rendes tagok megválasztásával egyidejűleg kilenc póttagot is választani kellett.

A küldöttválasztó értekezletet az illetékes bíróság elnöke legkésőbb az OIT megbízatásának lejártá előtt négy hónappal korábban köteles volt összehívni. A küldöttválasztó összbírói értekezletet határozatképtelenség esetén legkésőbb tizenöt napon belül ismét össze kellett hívni. A megismételt összbírói értekezlet a jelenlévők számától függetlenül határozatképes. Az összbírói értekezlet akkor határozatképes, ha azon a bírák több mint a fele részt vesz. A küldöttek választása titkos szavazás útján történt.

Az OIT bíró tagjainak a megválasztására a küldöttértekezleten került sor, melyet a Legfelsőbb Bíróság elnöke hívott össze legkésőbb az OIT megbízatásának lejártát megelőző két hónappal korábbi időpontra. Az OIT bíró tagjára és póttagjára a Legfelsőbb Bíróság elnöke a küldöttértekezlet előtt, a küldöttértekezleten pedig bármely küldött javaslatot tehetett.

A választási eljárás részletes szabályait a régi Bszi., valamint az OIT 1999. évi 1. számú szabályzata tartalmazta, illetve az OIT szervezeti és működési szabályzatában kellett megállapítani.

Az OIT jogköre és feladatai

Az OIT fontosabb feladatai – például – a következők voltak: Összeállította a bírósági fejezet költségvetésére és a költségvetés végrehajtására vonatkozó javaslatát, amelyet a Kormány a központi költségvetési, illetve a zárszámadási törvényjavaslat részeként előterjesztett az Országgyűlésnek; döntött a bírósági fejezethez tartozó intézmények kiemelt költségvetési előirányzatairól, irányította a bírósági fejezet belső ellenőrzését. Döntött az ítélőtáblai, a megyei bírósági és a helyi bírósági elnök és elnökhelyettes újbóli kinevezéséhez való hozzájárulás kérdésében, ha az elnök vagy elnökhelyettes ugyanazon tisztséget korábban már két alkalommal betöltötte, lefolytatta a bírák vagyonyilatkozatával kapcsolatos ellenőrzési eljárást, a bíróságokat érintő jogszabály alkotását kezdeményezhette, az igazgatási

feladatainak ellátása érdekében jogszabályi keretek között a bíróságokra kötelező szabályzatokat alkotott, ajánlásokat és határozatokat hozott. Személyes meghallgatás alapján előzetes véleményt nyilvánított a Legfelsőbb Bíróság tisztségére jelölt személyről.

A Módtv. elfogadása előtt az OIT nevezte ki a bírósági felsővezetőket, irányította és ellenőrizte a vezetők tevékenységét és lefolytatta vizsgálatukat.

Az OIT működése

Az OIT üléseit az elnök hívta össze és vezette. Az OIT havonta legalább egyszer ülésezett. Az ülést össze kellett hívni, illetve a javasolt témát napirendre kellett tűzni, ha azt tagok legalább egyharmada javasolta. Az ülésen állandó meghívottként a Hivatal vezetője a Hivatal által delegált személy és a jegyzőkönyvvezető vett részt. Az egyes ülésanyagok megtárgyalásán tanácskozási joggal részt vehetett a nem OIT tag előterjesztő, valamint bármely előterjesztő által meghívott eseti szakértő.

Az OIT akkor volt **határozatképes**, ha az ülésen tagjainak **legalább kétharmada megjelent**. A határozatait az ülésen hozta meg. Rendkívüli vagy azonnali intézkedést igénylő kérdésben azonban más módon is határozhatott.

Határozatait szótöbbséggel hozta, szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata döntött. A meghozott határozatát köteles volt az érdekeltekkel haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül írásban közölni. Az ülései nem voltak nyilvánosak, kivéve, ha az OIT nyilvános ülés tartását rendelte el.

Az OIT üléséről a Hivatal által készített **jegyzőkönyv, összefoglaló** (a bírák tevékenységét szélesebb körben érintő döntésekről), **sajtóközlemény** (a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről pedig a sajtó számára) készült. A jegyzőkönyvet az OIT tagjai részére az ülést követő nyolc napon belül meg kellett küldeni.

Az OIT elnöke

Az OIT elnöke a **Legfelsőbb Bíróság elnöke** volt, akit az Országgyűlés a köztársasági elnök javaslatára **hat évre** választott az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával. Az OIT elnökének jogköre: Az OIT működése szempontjából meghatározó és kiemelkedő fontosságú az elnök, az általa gyakorolt feladat-és hatáskörök. Az OIT működését az elmúlt években ért kritikák hatására a Módtv. jelentős mértékben átrendezte az OIT és az OIT elnökének feladatait és jogkörét. **A módosítás következtében az OIT elnökének jogköre az OIT-on belül megerősödött.** Ezek közül a legfontosabb változások, hogy a **Legfelsőbb Bíróság elnökéhez kerültek a következő feladatok: A bírósági felsővezetők kinevezése, a vezetők tevékenységének irányítása és ellenőrzése, a kinevezési jogkörébe tartozó vezetők vizsgálatának lefolytatása.** Ezenkívül az OIT elnökének feladatait – egyebek mellett – az alábbiak képezték: a) összehívta és vezette az OIT üléseit, b) aláírta az OIT határozatát és az annak alapján kiadott okiratokat, c) képviselte az OIT-ot, d) ellátta az államháztartásról szóló törvényben és más jogszabályokban a költségvetési fejezet irányítását ellátó szerv vezetője számára meghatározott feladatokat a bíróságok költségvetési fejezete tekintetében, e) irányította a Hivatal tevékenységét, f) kinevezte és felmentette a Hivatal vezetőjét és helyettesét, kiírta a bírósági állaspályázatokat, g) javaslatot tett a köztársasági elnöknek a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben meghatározott esetekben a bírák kinevezésére.

Az OIT elnökét akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha e tisztség nincs betöltve – az OIT bíró tagjai közül három évre választott elnökhelyettes helyettesíthette.

Az OIT Hivatala

A Hivatal önállóan gazdálkodó, kincstári költségvetési körbe tartozott központi költségvetési szervként működött. Feladatát – egyebek mellett – az **OIT üléseinek előkészítése, határozatainak végrehajtása, valamint az OIT működésével kapcsolatos ügyviteli feladatok ellátása képezte.** A Hivatal meghatalmazás alapján képviselte az OIT-ot, az OIT elnökét és a bíróságokat a bírósági eljárásokban.

A Hivatalt hivatásos bíró vezette, akit az OIT elnöke pályázat útján határozatlan időre nevezett ki, amennyiben a jelölttel szemben a régi Bszi.-ben felsorolt kizáró okok nem álltak fenn. A Hivatal vezetője felett a munkáltatói jogkört az OIT elnöke gyakorolta.

Az OBH elnöke és az OBH, valamint az OIT közötti különbségek a bíróságok központi igazgatásában

1. **A jelenlegi igazgatási modell – a korábbihoz képest – alapvetően új.** A bírósági központi igazgatást az OBH elnöke látja el, mint **egyszemélyi felelőse** a központi igazgatásnak. Korábban – a Módtv. hatályba lépése előtt – a központi igazgatási feladatok többségét **testület, az OIT látta el.**

2. Az **OBH elnökéhez** kerültek az **OIT és az OIT elnökének igazgatási jogkörei.** (Bírósági felsővezetők kinevezése, bírói állaspályázatok elbírálása, költségvetéssel összefüggő jogkörök, létszámgazdálkodással kapcsolatos jogkörök.)

3. A hatályos igazgatási modellben elválik a Kúria elnökének és a bírósági központi igazgatás vezetőjének a személye. Ebből következőleg a **Kúria elnöke a jövőben a szakmai vezetésért lesz felelős, az OBH elnöke pedig a bírósági központi igazgatási kérdésekben dönt.**

4 Az OBH elnökét a bírák közül az Országgyűlés választja meg kétharmados többséggel **kilenc évre.**

5. Az OBH elnökét **az Országgyűlés** az OBT vagy a köztársasági elnök indítványára **elmozdíthatja tisztségéből.**

6. Az OBH elnökén és az OBH-n kívül szintén **egy új szerv, az OBT vesz részt a bíróságok központi igazgatásában.**

7. Az OBT a bírósági igazgatással összefüggésben **felügyeleti, véleményező funkciót** lát el. Egyebek mellett indítványozhatja, hogy az Országgyűlés az OBH elnökét mozdítsa el tisztségéből.

8. A Kúria elnökének megbízatási ideje – összevetve a Legfelsőbb Bíróság elnökének megbízatási idejével – **hatról kilenc évre** nőtt.